

ЎSMIRLIK DAVRIDA MUNOSABATLAR SHAKLLANISHI VA ULARNING XUSUSIYATLARI

Atajanov Farxod Saparbayevich

Xorazm viloyati Gurlan tumanidagi

12-maktabning Amaliyotchi psixologi

farxod1967@gmail.com

+998-93-281-67-13

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12514589>

Annotatsiya: ushbu maqola o'smirlik davrida shakllanadigan munosabatlar va ularning xususiyatlarini o'rganadi. O'smirlik - bu shaxsning rivojlanishida muhim bosqich bo'lib, bu davrda ijtimoiy, psixologik va emotsional o'zgarishlar ro'y beradi. Maqola o'smirlar o'rtasidagi munosabatlarning xilma-xilligini, shuningdek, bu munosabatlarning o'smirlarning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy moslashuviga ta'sirini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: O'smirlik, munosabatlar, ijtimoiy rivojlanish, psixologik o'zgarishlar, emotsional xavfsizlik, shaxsiy rivojlanish.

O'smirlik davri (taxminan 12 yoshdan 18 yoshgacha) shaxsning hayotida muhim o'tish davri hisoblanadi. Bu davrda o'smirlar o'zlarining shaxsiyati, qiziqishlari va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradilar. Shuningdek, o'smirlik davrida ijtimoiy munosabatlar, ayniqsa tengdoshlar bilan munosabatlar muhim ahamiyat kasb etadi.

O'smirlik davrida shakllanadigan munosabatlar o'smirlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tengdoshlar orasidagi munosabatlar o'smirlarga o'zlarini ifoda etish, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish va mustaqil shaxs sifatida o'zlarini tan olish imkonini beradi. Biroq, bu davrda salbiy munosabatlar ham o'smirlarning psixologik holatiga ta'sir qilishi mumkin.

O'smirlik davri, odatda 12 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi va bu davr shaxsning hayotida o'ziga xos o'tish davri hisoblanadi. Bu davrda o'smirlar o'zlarining shaxsiyati, qiziqishlari va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradilar. Shuningdek, bu davrda ijtimoiy munosabatlar, ayniqsa tengdoshlar bilan munosabatlar muhim ahamiyat kasb etadi. Quyida o'smirlik davrida munosabatlar shakllanishi va ularning xususiyatlari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Ijtimoiy Rivojlanishning Asosiy Jihatlar

O'smirlik davrida ijtimoiy rivojlanishning asosiy jihatlar quyidagilardir:

- **Tengdoshlar Bilan Munosabatlar:** O'smirlar uchun tengdoshlar bilan munosabatlar o'zlarini ifoda etish, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish va mustaqil shaxs sifatida o'zlarini tan olish imkonini beradi. Tengdoshlar orasida o'zaro qo'llab-quvvatlash, do'stlik va bir-birini tushunish muhimdir.

- **Oila Bilan Munosabatlar:** O'smirlik davrida oila bilan munosabatlar o'zgarishi mumkin. Ba'zi o'smirlar mustaqillikka intilishlari sababli ota-onalar bilan ziddiyatlar yuzaga kelishi mumkin. Biroq, oilaviy munosabatlar o'smirlarga barqarorlik va xavfsizlik hissi beradi.

- **Romantik Munosabatlar:** O'smirlik davrida romantik munosabatlar ham rivojlanishi mumkin. Bu munosabatlar o'smirlarga o'zlarining jinsiy va romantik his-tuyg'ularini tushunishga yordam beradi.

Munosabatlar Shakllanishining Xususiyatlari

Ösmirlik davrida shakllanadigan munosabatlar quyidagi xususiyatlarga ega:

- **O'zgaruvchanlik:** Ösmirlik davrida munosabatlar tez-tez o'zgarib turadi. Bu o'zgarishlar ösmirlarning o'z-o'zini anglash jarayonida muhim rol o'ynaydi.
- **Emotsional Chuqurlik:** Ösmirlar o'rtasidagi munosabatlar ko'pincha chuqur emotsional tajribalarga boy bo'ladi. Bu davrda ösmirlar do'stlik va romantik munosabatlardan olingan tajribalar orqali o'zlarining emotsional reaksiyalarini boshqarishni o'rganadilar.
- **Ijtimoiy Rol va Identifikatsiya:** Ösmirlik davrida shaxsiy identifikatsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Ösmirlar turli ijtimoiy rollarni sinab ko'rish orqali o'zlarining shaxsiy qiziqishlari va qadriyatlari haqida ko'proq bilib oladilar.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijobiy ijtimoiy munosabatlar ösmirlarning o'z-o'zini hurmat qilish hissini, o'zini anglash darajasini oshiradi va ularning ijtimoiy moslashuvini yaxshilaydi. Aksincha, salbiy munosabatlar ösmirlarda stress, depressiya va boshqa psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Xulosa: Ösmirlik davrida shakllanadigan munosabatlar ösmirlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ijobiy munosabatlar ösmirlarning o'z-o'zini hurmat qilishini, o'zini anglashini va ijtimoiy moslashuvini yaxshilaydi, salbiy munosabatlar esa ösmirlarning psixologik holatiga salbiy ta'sir qiladi. Shuning uchun, ösmirlarga ijobiy munosabatlarni rivojlantirish va salbiy munosabatlardan saqlanish bo'yicha ko'mak va qo'llab-quvvatlash ko'rsatish muhimdir.

Ösmirlik davrida shakllanadigan munosabatlar ösmirlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ijobiy munosabatlar ösmirlarning o'z-o'zini hurmat qilishini, o'zini anglashini va ijtimoiy moslashuvini yaxshilaydi. Shuning uchun, ösmirlarga ijobiy munosabatlarni rivojlantirish va salbiy munosabatlardan saqlanish bo'yicha ko'mak va qo'llab-quvvatlash ko'rsatish muhimdir.

References:

1. Steinberg, L. (2017). Adolescence. McGraw-Hill Education.
2. Brown, B. B., & Larson, J. (2009). Peer Relationships in Adolescence. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), Handbook of Adolescent Psychology.
3. Collins, W. A., & Laursen, B. (2004). Parent-Child Relationships During Adolescence. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), Handbook of Adolescent Psychology.
4. Umarova, G., & Toshpo'latov, A. (2024). Klaster tanqidiy fikrlash texnologiyasi texnikasi sifatida. Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления, 1(10), 49–55. Извлечено от: <https://inacademy.uz/index.php/cajmrms/article/view/33393>
https://t.me/innovatsion_akademic
5. Umarova, G. (2024). KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARNING O'QISHGA BO'LGAN KLASSTERLI YONDASHUVI. В CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH (T. 2, Выпуск 6, сс. 116–122). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11542450>
https://t.me/innovatsion_akademic